

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/g-j/stanislaw-jewiarz/38991,Stanislaw-Jewiarz.html>
2024-07-16, 14:46

st. sierż. **Stanisław Jewiarz** (1902-1990). Urodził się 16 listopada 1902 r. w Dąbrówce (pow. bocheński), w rodzinie Jana i Anny z domu Dziadowiec. W latach 1909-1914 uczęszczał do czteroklasowej szkoły powszechnej, ale naukę przerwał wybuch I wojny światowej. W tym czasie pomagał rodzicom w prowadzeniu małego gospodarstwa rolnego. 3 grudnia 1923 r. powołano go do odbycia obowiązkowej służby wojskowej. Został wcielony do 1. kompanii 16. Pułku Piechoty w Tarnowie. Po przeszkoleniu i zaprzysiężeniu, 18 lutego 1924 r. skierowano go do pułkowej szkoły podoficerskiej, którą ukończył 31 sierpnia w stopniu st. strzelca. Po ukończeniu szkolenia powrócił do 1. kompanii strzeleckiej. 28 listopada 1924 r. został oddelegowany do szkoły podoficerskiej na stanowisko instruktora. W lutym 1925 r. awansowany na kaprała, został przeniesiony do 14. Batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza w Borszczowie (4. Brygada KOP).

W okresie od 1 października 1925 r. do 31 maja 1928 r. pełnił służbę nadterminową. W tym czasie ukończył Szkołę dla Podoficerów Zawodowych Piechoty w Ostrogu (od 1 lipca 1927 r. do 3 lutego 1928 r.). 1 czerwca 1928 r. mianowany podoficerem zawodowym i awansowany do stopnia plutonowego. 5 lipca 1930 r. przeniesiony do 3. kompanii granicznej „Kudryńce” na stanowisko dowódcy strażnicy KOP „Kudryńce”. W październiku 1932 r. ukończył dwutygodniowy kurs dla podoficerów zawodowych w Czortkowie, a od 1 lutego do 3 maja 1931 r. uczestniczył w kursie podoficerów taborowych zorganizowanym w X Dywizjonie Taborów w Przemyślu. W 1932 r. uzupełnił wykształcenie na poziomie siedmiu klas szkoły powszechnej w ramach Powszechnego Uniwersytetu Korespondencyjnego (PUK): 3 listopada 1932 r. zdał egzamin przed komisją w Czortkowie. W sierpniu 1933 r. służył w plutonie gospodarczym. W listopadzie 1933 r. zatwierdzony w grupie podoficerów liniowych. W listopadzie 1933 r. otrzymał pochwałę dowódcy w rozkazie za udział w gaszeniu niebezpiecznego pożaru magazynu nafty i benzyny „Narodnego Domu” w Borszczowie. W lutym 1934 r. ponownie w 3. kompanii granicznej, na stanowisku dowódcy strażnicy „Kudryńce”. Dodatkowo pełnił obowiązki gospodarcze na rzecz 3. kompanii granicznej. Od 20 lipca do 20 grudnia 1936 r. był uczestnikiem III kursu doskonalącego dla podoficerów zawodowych piechoty w Centralnej Szkole Podoficerów KOP „Osowiec”. W trakcie szkolenia nadano mu Odznakę Strzelecką II klasy. Kurs ukończył z wynikiem dobrym. Był dochodzącym instruktorem Przysposobienia Wojskowego w ramach Komendy

Powiatowej PW w Borszczowie. Był także udziałowcem batalionowej Spółdzielni Spożywców „Jedność” w Borszczowie.

Wybuch II wojny światowej zastał go na stanowisku dowódcy strażnicy KOP „Kudryńce”. Po agresji Armii Czerwonej, 18 września 1939 r. przekroczył granicę polsko-węgierską i został internowany na Węgrzech. Przy pomocy polskiego konsulatu przedostał się do Syrii. 31 maja 1940 r. został przyjęty do tworzonej w tym czasie Brygady Strzelców Karpackich (BSK). 10 czerwca zweryfikowany jako kpr., został wcielony do 1 kompanii 1. pułku piechoty.

Po upadku Francji w 1940 r., Brygada opuściła Syrię i została skierowana do Samekh, a następnie do obozu Latrum w Palestynie, gdzie przeszła pod dowództwo brytyjskie. 26 czerwca 1940 r. kpr. Jewiarz został przeniesiony do 2. kompanii strzeleckiej. 12 stycznia 1941 r. jednostka po przeorganizowaniu na wzór brytyjski, otrzymała nazwę Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich (SBSK), a pułki przemianowano na bataliony. Po reorganizacji, kpr. Jewiarz służył w 2. kompanii I Batalionu Strzelców Karpackich. 2 kwietnia 1941 r. awansowano go do stopnia sierż. W maju 1941 r. SBSK skierowano do obrony twierdzy Marsa Matruh w Egipcie, a po kilku tygodniach przeszła w rejon Sidi Bagush. 19 sierpnia 1941 r. transportem morskim została przerzucona z Aleksandrii do Tobruku. Sierżant Jewiarz brał udział w kampanii libijskiej od obrony Tobruku przez walki brygady u boku brytyjskiej 8. Armii pod Ghazalą, Cyrenajką i w zdobyciu Bardii. Za czyny okazanego męstwa został odznaczony Krzyżem Walecznych. 17 marca 1942 r. SBSK została wycofana z walki i przeszła do obozu El Amiriya, a następnie do Palestyny. 3 maja 1942 r. na bazie rozformowanej SBSK utworzona została 3. Dywizja Strzelców Karpackich (3. DSK) wchodząca w skład Armii Polskiej na Wschodzie.

Po kolejnej restrukturyzacji, sierż. Jewiarz objął stanowisko szefa 2. kompanii w I Batalionie Strzelców Karpackich. Na początku października 1942 r. jego jednostka przeszła w rejon Quizil Ribat w Iraku gdzie kontynuowano reorganizację. Pod koniec 1942 r. 3. DSK przeszła w rejon Mosulu, gdzie trwało intensywne szkolenie, a jednocześnie oddziały osłaniały pola naftowe przed ewentualnym atakiem wojsk niemieckich. 21 lipca 1943 r. dywizja weszła w skład utworzonego 2. Polskiego Korpusu pod dowództwem gen. Władysława Andersa. W sierpniu sierż. Jewiarz wraz z 1. Brygadą SK przeszedł szkolenie wysokogórskie w Libanie. W październiku 1943 r. w Palestynie brał udział w koncentracji dywizji i ostatnich ćwiczeniach przed wyjazdem na front włoski. Pod koniec listopada dywizję przesunięto do Egiptu w rejon Quassasin, skąd przez port w Aleksandrii przetransportowano ją do portu Taranto we Włoszech. Tam w połowie stycznia 1944 r. 3. DSK weszła do odwodu brytyjskiej 8. Armii w rejonie Canosy i pod koniec miesiąca zluzowała nad rzeką Sangro oddziały 78. DP. W nocy z 26 na 27 kwietnia sierż. Jewiarz brał udział w pierwszym polskim natarciu na Monte Cassino, którego celem było przejście wzdłuż Gardzieli i zdobycie Masseria Albaneta. Był dwukrotnie ranny w czasie walk w dniach 12 i 14 maja, ale po zaopatrzeniu medycznym pozostał ze swoją 1. kompanią. Za walki w rejonie Czesano – Metauro – linia „Gotów” sierż. Jewiarz był odznaczony Orderem Wojennym Virtuti Militari kl. V. Wziął udział we wszystkich natarciach w kampanii włoskiej, za co otrzymał też Krzyż Walecznych (po

raz drugi) i pochwałę dowódcy 3. DSK. W opinii służbowej wydanej przez dowódcę 1. Batalionu Strzelców Karpackich mjr. dypl. Adama Chrapkiewicza napisano o nim: *Inteligencja: bardzo duża. Dyscyplina i wyszkolenie: bardzo duże. Lojalność służbowa: bardzo duża. Zalety lub wady: zrównoważony, pracowity, obowiązkowy, ogólna ocena: bardzo dobry. Zdolności kierownicze i wychowawcze: duże. Doświadczenie służbowe: bardzo duże. Nadaje się na szefa kompanii lub d-cę plutonu.* 1 stycznia 1945 r. awansowano go do stopnia st. sierżanta.

Po zakończeniu wojny Stanisław Jewiarz w 1947 r. powrócił do kraju i osiadł w Bochni. Zmarł 1 maja 1990 r. Pochowano go w grobie rodzinnym na cmentarzu komunalnym przy ul. Orackiej. Od 12 lutego 1930 r. był żonaty z Władysławą z d. Rudnik (1904-zm. przed 1990). Miał syna Władysława (1930-1959).

Stanisław Jewiarz był odznaczony Orderem Wojskowym Virtuti Militari kl. V Nr 10670 nadanym mu zarządzeniem Naczelnego Wodza z dnia 5 grudnia 1944 r., dwukrotnie Krzyżem Walecznych (1942 i 1945), Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami (1944), Medalem Wojska (1946) oraz odznaczeniami brytyjskimi: Gwiazdą za Wojnę (*The 1939-45 Star*), Gwiazdą Afryki (*Africa Star*), Gwiazdą Italii (*Italy Star*), Brązowym Medalem „Za Długoletnią Służbę” (1938), Brązowym Krzyżem Zasługi (1938).

Opracował: **Zenon Dudek**, uzupełnił Artur Ochał.